

PRLEKIJA V ČIPKI

-Dan odprtih vrat Rokodelskega centra domače in umetnostne obrti Veržej oz. tehnični dan za osnovne šole »Obrazi rokodelstva – kot prsti ene roke«- Program

Dan odprtih vrat oz. tehnični dan je namenjen spoznavanju različnih panog rokodelstva ter različnim področjem, s katerimi se rokodelstvo srečuje in se z njimi prepleta, pa tudi spoznavanju različnih rokodelskih poklicev z namenom poklicnega usmerjanja.

	Program	Tema oz. povezano področje	Sporočilo	Sporočila bližje otroškemu razumevanju
1	KREATIVNO RAZMIŠLJANJE	Inovativnost rokodelstva	Razmišljanje izven okvirjev pomaga pri razvoju rokodelstva in rokodelskih izdelkov.	Rokodelec potrebuje različna znanja.
2	KNJIGOVEŠTVO	Ohranjanje kulturne dediščine	Nekatere rokodelske panoge izumirajo.	Z rokodelstvom ohranjamo stara znanja.
3	OBLIKOVANJE GLINE	Terapevtsko rokodelstvo	Rokodelstvo lahko blagodejno vpliva na človeka.	Ustvarjanje z rokami nas lahko pomirja.
4	PLETARSTVO	Ohranjanje narave in ponovna uporaba materialov	Odpadki kot vir surovin za rokodelstvo.	Rokodelec lahko ponovno uporabi morda neobičajne, a že obstoječe materiale.
5	PRIKAZ: KLEKLJANJE	Lokalna in regionalna identiteta rokodelstva	Rokodelski izdelki vsebujejo lokalno in regionalno motiviko.	Rokodelski izdelki upodabljajo lokalne značilnosti.
6	PRIKAZ: KOVAŠTVO	Razvoj rokodelstva	Nekatere rokodelske panoge so se iz izdelovanja vsakodnevnih izdelkov za splošno uporabo preoblikovale v umetniško ustvarjanje.	Nekateri rokodelci ustvarjajo drugačne izdelke kot nekoč.
7	PRIKAZ: OBLIKOVANJE TEKSTILIJ IN OBLAČIL	Sodobno rokodelstvo	Rokodelstvo še vedno obstaja in se razvija.	Rokodelstvo se je moderniziralo.

KREATIVNO RAZMIŠLJANJE

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
1 min (0-1 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec delavnice se predstavi, pove kaj je kreativno razmišljanje – razmišljanje izven okvirjev, in učence spodbudi, da na delavnici pogumno razmišljajo o idejah, ki se jim na začetku morda zdijo neizvedljive ali nenavadne. Tudi v rokodelskih poklicih nam tako razmišljanje in nenavadne ideje lahko pridejo prav. Učence spodbudi, da so odprti za nove ideje in da ne komentirajo, ko jih drugi predstavljajo, se ne norčujejo iz njih itd.	PROSTOR: LONČARSKA DELAVNICA 1/2 Mize, stoli
4 min (1-5 min)	Ogrevanje	Preizkusimo se v nekaj gibalnih kreativnih igrah, da ogrejemo možgane. 1. S palci na obeh rokah se po vrsti dotikamo (»sprehajamo«) ostalih prstov – naprej in nazaj. Poskusimo čim hitreje, brez da se zmotimo v vrstnem redu prstov. 2. Pesti držimo pred sabo, eno nasproti druge. Na levi pesti iztegnemo kazalec, na desni pa mezinec. Potem na levi namesto kazalca iztegnemo mezinec, na desni pa namesto mezinca kazalec. Prste poskusimo zamenjati naenkrat. 3. Z eno roko držimo kazalec in sredinec pokonci, z drugo pa palec in kazalec, ostali prsti so stisnjeni v pest (kažemo 2 na dva različna načina). Način »dvojke« menjujemo z leve na desno roko.	/
3 min (5-8 min)	Dokončevanje risbe	Učenci dobijo list papirja z natisnjenim nedokončanim čipkarskim vzorcem iz nove publikacije Prlekija v čipki. Drugo polovico naj dorišejo po svoje. Lahko rišejo kot mislijo, da celoten vzorec izgleda, lahko pa rišejo po svoji domišljiji. Časa imajo 2 minuti (<i>po potrebi prilagodiš</i>). Tri učence povabimo, da predstavijo, kaj so narisali.	List z natisnjenim nedokončanim čipkarskim vzorcem (riba) Flomastri
15 min (8-23 min)	Snovanje novih produktov	Učence razdelimo v 3 skupine po 8. Vsaka skupina dobi en odpadke (konzerva, biskvitno žgani »pofuški«, kartonska rolica od WC papirja, tetrapak ali podobno). Imajo 5 minut časa (<i>po potrebi prilagodiš</i>), da razmislijo, kaj bi iz tega predmeta lahko izdelovali oz. za kaj bi jih lahko še porabili, preden oz. namesto, da romajo v smeti . Pripravijo vsaj 20 predlogov, ki jih zapišejo	Prazna konzerva Biskvitno žgani keramični »pofuški« Kartonska rolica od WC papirja Tetrapak

		na plakat. Iz napisanih idej izberejo tri, za katere opišejo postopek, kako bi te stvari izdelali, na kak način bi predmet preoblikovali in katere tehnike in postopke bi uporabili. Vsaka skupina izbere enega predstavnika, ki na koncu celotni skupini predstavi nekaj idej (2 ali 3).	Plakati Flomastri
15 min (23-38 min)	Pisanje besed v različne smeri	Učenci dobijo list papirja, razdeljen na 8 delov (vzdolž krajše strani lista). Za vsako vajo Izvajalec izbere prostovoljca, ki bo pisal na tablo. Najprej s pravo roko napišejo besedo ROKODELSTVO. V drugo linijo z nasprotno roko zapišejo besedo ROKODELSTVO, v tretjo pišejo zrcalno po vertikali s pravo roko, v četrto z nasprotno roko zrcalno, v peto zrcalno po horizontali s pravo roko, v šesto z nasprotno roko, v sedmo pa zrcalno po horizontali in vertikali, v osmo pa enako z nasprotno roko.	Listi z 8 črtami Flomastri Tabla s plakati Plakati Magneti Pisala za tablo
7 min (38-45 min)	Risanje okroglih predmetov	Učenci dobijo list papirja z 20 narisanimi krogi. Imajo 3 minute časa, da v kroge narišejo čim več stvari, ki so okrogle. <i>Izvajalec spremlja dogajanje in če vidi, da večina učencev več nima idej, jih spodbudi k razmišljanju tako, da jim opiše dan: "Sprehodite se v mislih čez včerajšnji dan in razmislite, kaj je v njem bilo okroglega. Zjutraj ste se zbudili v topli postelji. Obuli ste copate in se odpravili v kopalnico. Tam ste se uredili, počesali in si umili zobe. Po zajtrku, ki ste ga vzeli iz hladilnika, ste pripravili šolsko torbo, obuli čevlje in oblekli jakno, ter se odpravili proti šoli. Na poti ste srečali veliko stvari. Različne hiše, živali, avtomobile, morda koga na kolesu..." Itd. - opišemo in se "sprehodimo" čez cel dan.</i> Ko čas poteče, vsak pove eno stvar, ki jo je narisal – poskusi izbrati nekaj, kar še ni bilo povedano. Izvajalec riše omenjene stvari na tablo. Zapolniti poskušajo vseh 20 krogov.	Listi z natisnjenimi 20 krogi Flomastri Tabla Plakati Magneti Pisala za tablo
rezerva 3 min	Risanje podob z eno linijo	Učenci dobijo kopijo enega od klekljarskih vzorcev. S flomastrom poskusijo risati po vzorcu, tako da celoten vzorec narišejo z eno linijo, brez podvajanja črt. Ko jim uspe, poskusijo tudi sami narisati kakšen vzorec samo z eno črto – brez podvajanja.	List z vzorcem čipke z eno linijo (križ – lažji in štoklja – težji) Flomastri
rezerva 3 min	Povezovanje točk	Učenci dobijo list z narisanimi 9 točkami (mreža 3x3). Izvajalec poda navodilo, da morajo teh 9 točk povezati s 4 ravnimi linijami – povezane morajo biti vse točke. Linije si morajo slediti ena za drugo (biti povezane) in iti skozi vsako točko le enkrat. Linije se lahko križajo med sabo.	List z vzorcem 9 pik Svinčniki Radirke

PRILAGODITEV ZA UČENCE S ČUSTVENO-VEDENJSKIMI TEŽAVAMI, POSEBNIMI POTREBAMI ALI DRUGIMI OVIRANOSTMI:

- Vse aktivnosti potekajo v lahko dostopnih prostorih (dvigalo, klančine); če kakšen ni dostopen za osebe z oviranostmi, ga prilagodimo ali izberemo drug prostor.
- Pri vaji »Pisanje besed« se po potrebi prilagodimo tempu skupine.
- Pri vaji »Risanje podob z eno linijo« pripravimo lažji in težji vzorec.

UPORABNI VIRI:

<https://www.experimentbox.si/>

Pozabi vse, kar veš o spominu, Nik Škrlec, 2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=pfg9a9diN40>

https://en.wikipedia.org/wiki/Nine_dots_puzzle

<https://www.youtube.com/shorts/eW3MxHMuTy0>

<https://artsintegration.com/creative-thinking-activities/>

https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/4232286/mod_resource/content/1/KREATIVNO%20RAZMI%205%A0LJANJE%20PNZ.pdf

<https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL/catalog/download/346/664/7546?inline=1>

KNJIGOVEŠTVO

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
1 min (0-1 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec se predstavi in pokaže primer ročno izdelanih beležk. Poudari, da so to stara znanja, ki se dandanes uporabljajo le še redko, in so zato ogrožena. Rokodelski centri skrbimo, da bi se taka znanja ohranila in predala na mlajše generacije. Potem učencem preda navodila.	PROSTOR: SKLADIŠČE Mize in stoli (26 učencev) Primeri ročno zvezenih beležk
35 min (1-41 min)	Delavnica	<p>Vsak učenec si izbere nekaj listov papirja – delovne liste tehničnega dne, bel tiskarski papir, barvni in potiskan papir, stare koledarje, plakate, nepopisane papirje - ostanke iz črtnih zvezkov itd., in jih po potrebi razreže na okvirno velikost A5 listov. Skupno naj ima učenec na koncu okrog 15 A5 listov. Izvajalec poudari, da se tudi v tej delavnici rokodelstvo navezuje na ohranjanje narave, saj za vezavo beležk uporabljamo tudi papir, ki bi ga sicer zavrgli (stari koledarji, plakati, prazni listi in zvezkov...). Potem pokaže, kako delujeta rezalnik papirja in giljotina, učenci pa lahko uporabijo tudi škarje ali olfa nož in ravnilo.</p> <p>Vsak učenec si izbere tudi en karton velikosti A5 za platnice. Vse papirje čim bolj poravna, si označi sredino in jih prepogne na pol v format A6.* Liste ponovno »odpre«, lepo poravna in ob straneh spne s pregibnimi sponkami. Na pregibu si označi 3 ali 5 točk (liho število), kjer s šilom naredi luknjice. Če nimamo dovolj šil, si lahko pomagamo z žeblijem in kladivom. S škarjami si odreže vrvico, ki naj bo dvakratne dolžine pregiba. Vrvico najprej povoska tako, da jo prime med palec in kos voska, ter počasi potegne skozi po celotni dolžini.</p>	<p>Bel pisarniški papir A4 ali A5 Barvni papir A4 ali A5 Potiskan papir A4 ali A5 Stari koledarji, plakati</p> <p>Škarje Rezalnik papirja Giljotina</p> <p>Mehkejši karton A4 ali A5</p> <p>Ravnila Svinčniki Radirke Šilčki</p> <p>Pregibne sponke (ščipalke)</p> <p>Šila Žblji Kladiva Igle Vrvice (volna, preja ali povoskana vrvica) Košček voska</p>

		<p>Vrvico potem napelje skozi iglo in v notranjosti beležke, na spodnji strani prične šivati. Na začetku si pusti krajši konec vrvice viška. Potem enostavno »vijuga« skozi eno luknjico ven in skozi naslednjo noter. Ko pride do vrha beležke, nadaljuje s šivanjem nazaj proti začetku in ko pride do začetka, oba konca vrvice zveže v voz. </p> <p><i>*Če želimo malo bolj razgibano delavnico, lahko učencem pokažemo različne načine izdelave beležk – npr. če imamo list daljših dimenzij (npr. plakat ali koledar), ga lahko enostavno zgubamo v harmoniko (belo stran obrnemo navzven) in na eni strani zlepimo ali zvežemo v beležko; na platnico lahko dodamo žep; dodamo lahko trakec blaga kot kazalko itd.</i></p>	
4 min (41-45 min)	Zaključek	<p>Ko imajo učenci zvezene beležke, jih še enkrat po hrbtu poravnajo. Po želji lahko na giljotini ali rezalniku odrežejo robove, da dobijo čim bolj ravne beležke. Izvajalec pove, da so poleg platnic nekoč okraševali tudi obreze (robovi listov na knjigah). Učenci lahko po želji (in če je čas) okrasijo platnice in obreze (robove).</p>	<p>Giljotina Rezalnik papirja</p> <p>Flomastri Barvice Lepilo Lepilni trak</p>

PRILAGODITEV ZA UČENCE S ČUSTVENO-VEDENJSKIMI TEŽAVAMI, POSEBNIMI POTREBAMI ALI DRUGIMI OVIRANOSTMI:

- Pri fini motoriki (rezanje, šivanje) pomagamo po potrebi.

UPORABNI VIRI:

https://www.youtube.com/watch?v=yHYnv_bedEE

<https://www.bbc.com/reel/video/p07hlqyp/watch>

https://www.rokodelstvo.si/datoteke/rokodelstvo/sheme/rokodelska_shema_rocno_knjigovestvo.pdf

OBLIKOVANJE GLINE

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
5 min (0-5 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec se predstavi in pokaže primer izdelka, ki ga bodo učenci izdelovali. Poudari terapevtsko lastnost rokodelstva in povabi učence, da poskusijo čim bolj uživati v današnji delavnici.	PROSTOR: LONČARSKA DELAVNICA 2/2 Mize in stoli (26 učencev) Primer izdelka
35 min (5-40 min)	Delavnica	<p>Na mizah za vsakega učenca pripravimo lesene deske in pripomočke, ki so potrebni za izvedbo delavnice. Vsak učenec dobi kepo gline.</p> <p>Na začetku so povabljeni, da kepo gline gnetejo, jo valjajo po podlagi, »mučkajo« v dlaneh, s prsti v njo odtiskujejo in udarjajo po njej. Opazujejo naj, kako se glina spreminja (dobiva »informacije« od njih), opazujejo pa naj tudi svoje roke, ki jih je glina prav tako zaznamovala (so umazane, postanejo bolj suhe...). Učenci lahko naredijo tudi preizkus in najprej začutijo glino v dlaneh, potem pa jo dajo še drugam na kožo (npr. na hrbtno stran dlani, na podlaht...).</p> <p>Poskusijo ugotoviti, kje na rokah imamo največ čutnic za tip (<i>na dlaneh</i>). Potem glino oblikujejo nazaj v kepo.</p> <p>Od cele kepe odtrgajo manjši del (npr. tretjino ali četrtno) in še tega razdelijo na vsaj 4 dele. Iz večjega dela s ščipanjem oblikujejo votlo polkroglo. To je osnova, nanjo pa pritrjujejo manjše dele gline. Oblikujejo portret osebe (sebe ali koga drugega), žival ali domišljijsko umetnino. Manjši deli gline, ki jih dodajajo na »obraz«, predstavljajo oči, nos, usta ter morebitne druge karakteristike</p>	<p>Glina Žička za rezanje gline Orodja za oblikovanje gline (palčke, noži, čopiči...) Gobice Posodice z vodo Lesene deske</p>

		(lase, pokrivalo, ušesa, slonji rilec, kozja brada ipd.). Na koncu se na zadnji strani umetnine podpišejo.	
5 min (40-45 min)	Zaključek	Učence povabimo, da zaključijo z ustvarjanjem in uredijo mizo. Svoj končni izdelek prinesejo na mizo, kjer se bodo zbirali ustvarjeni izdelki. Izvajalec delavnice izdelke zлага po skupinah glede na šole. Na koncu delavnice si lahko umijejo roke.	Prostor za odlaganje končnih izdelkov, ločeno po OŠ Dostop do vode Brisača za roke

PRILAGODITEV ZA UČENCE S ČUSTVENO-VEDENJSKIMI TEŽAVAMI, POSEBNIMI POTREBAMI ALI DRUGIMI OVIRANOSTMI:

- Če se kdo glin ne želi dotakniti in se umazati, mu ponudimo rokavice ali pa kakšna orodja (npr. leseno palčko) in ga spodbudimo, da tako poskusi oblikovati glino.

UPORABNI VIRI:

<https://www.youtube.com/watch?v=ry4F4naENBs>

PLETARSTVO

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
5 min (0-5 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec se predstavi in pokaže primer izdelka, ki ga bodo učenci izdelovali. Poudari, da učenci cel dan izdelujejo skupni izdelek, da »prepletajo« svoje zgodbe v eno skupno. Pove tudi, da je za rokodelstvo značilna uporaba naravnih materialov, saj so nekoč ljudje uporabljali tisto, kar so lahko v bližini dobili (pri nas npr. glina, vrbovo šibje, slama, les). Danes pa se nam ponujajo tudi takšni materiali, ki bi sicer že pristali na smetišču. S ponovno uporabo »odpadkov« tako ohranjamo surovine in vire dlje v uporabi ter posledično varujemo okolje. Za začetek si še ogledamo video: https://www.youtube.com/watch?v=0dmGAKWViOU V videu slišimo, da vsak Slovenec na leto zavrže za 12 kg oblačil. Učence vprašamo, kaj mislijo koliko je to kratkih majic. Če vzamemo povprečje, da ena majica tehtja 130 g, pomeni, da vsak Slovenec letno zavrže več kot 90 majic.	PROSTOR: MUZEJ Mize, stoli Primer izdelka Računalnik Projektor

		Potem izvajalec predlaga, da s tem namenom danes strgane in zapacane majice spremenimo v pletene izdelke.	
40 min (5-45 min)	Delavnica	Učenci si vzamejo majico (tisto, ki so jo prinesli sami ali iz naše vreče) in škarje, ravnilo in pisalo. Od spodnjega roba majice si z ravnilom zmerijo 2,5 cm široke linije in jih zarišejo s pisalom. Potem majice razrežejo v trakove. Izvajalec jih povabi, da s temi trakovi pridejo do okvirja, ki je pripravljen za pletenje preproge. S pomočjo izvajalca začnejo pripravljati osnovno mrežo. Ko je ta dokončana, začnejo s trakovi prepletati to mrežo in tako počasi nastaja preproga oz. končni izdelek. Vmes jim izvajalec pokaže, kako se dva trakova združita brez da bi jih šivali. Izvajalec tudi poskrbi, da pri pletenju pridejo na vrsto vsi učenci. Če uspejo kakšen izdelek na okvirju dokončati, ga vzamejo z okvirja in izvajalec prikaže še zaključne vozle ob robovih.	Majice Volna Škarje Svinčniki Ravnila Leseni okvirji za pletenje

PRILAGODITEV ZA UČENCE S ČUSTVENO-VEDENJSKIMI TEŽAVAMI, POSEBNIMI POTREBAMI ALI DRUGIMI OVIRANOSTMI:

- Pri fini motoriki (rezanje, pletenje) pomagamo po potrebi.

UPORABNI VIRI:

<https://ebm.si/koristne-vsebine>
<https://www.youtube.com/watch?v=0dmGAKWViOU>
<https://www.youtube.com/watch?v=7i0QMnz4ExY>
<https://www.youtube.com/watch?v=0OKSIKcnee8>
https://www.youtube.com/watch?v=BiSYoeqb_VY
<https://www.youtube.com/watch?v=6AEr0tpTAMs>

PRIKAZ: KLEKLJARSTVO 13 min

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
2 min (0-2 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec se predstavi in pove, da so rokodelske panoge vezane na lokalne materiale in lokalne značilnosti. Pove, da klekljarstvo v preteklosti v Pomurju ni bilo prisotno, sedaj pa se je začelo razvijati. S prihodom te nove panoge, se v klekljarstvu začenjajo pojavljati tudi naši lokalni vzorci.	PROSTOR: GALERIJA Mize, stoli za klekljarice Klekljarice pripravijo svoje blazine in pripomočke za prikaz klekljanja
11 min (2-13 min)	Prikaz	Poleg samega prikaza izdelovanja klekljane čipke in ogleda razstave, učencem predstavimo tudi	Postavljena razstava klekljanih čipk

		nastalo brošuro. Na liste natisnemo nastale vzorce in imena občin, učenci pa naj poskusijo vzorce povezati z občinami. Učenci se lahko tudi preizkusijo v klekljanju – pripravimo eno blazino z enostavnim vzorcem, mentorice demonstrirajo in pomagajo pri klekljanju.	Listi z natisnjenimi vzorci Listi z natisnjenimi imeni občin Klekljarska blazina z vzorcem, sukancem, kleklji in vsemi pripomočki
--	--	--	---

PRIKAZ: OBLIKOVANJE TEKSTILIJ IN OBLAČIL 13 min

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
2 min (0-2 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec se predstavi in pove, da se tudi rokodelstvo razvija in modernizira. Čeprav že uporabljamo stroje (npr. šivalni stroj v šiviljstvu, električne žage v mizarstvu itd.), še vedno gre za rokodelstvo.	PROSTOR: STARE DELAVNICE Star šivalni stroj
11 min (2-13 min)	Prikaz	Izvajalec predstavi proces izdelave oblačil – od idejne zasnove, krojenja, šivanja, do končnega izdelka.	Krojaške lutke Skicirke

PRIKAZ: KOVAŠTVO 13 min

Časovnica	Aktivnost	Opis	Material in pripomočki
2 min (0-2 min)	Uvodni pozdrav	Izvajalec se predstavi in pove, da so se nekatere panoge preusmerile z izdelovanja nujnih pripomočkov na umetniške izdelke. Tako je tudi s kovaštvom. Pokaže primer obeh izdelkov (npr. žebli ali kakšno orodje in npr. kovan nabiralnik).	PROSTOR: KOVAČIJA Primer starih in modernih izdelkov
11 min (2-13 min)	Prikaz	Prikaz kovanja.	

Projekt »Prlekija v čipki« je podprt s sredstvi Evropske unije in se izvaja v okviru Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo. Vodilni partner projekta je Zavod Marianum za vzgojno-izobraževalno, socialno, kulturno in versko dejavnost Veržej, katerega del je Rokodelski center DUO Veržej, partner v projektu pa je Kulturno društvo Slavka Osterca Veržej.